

בענין כבוד הבריות

1. גמ' ברכות דף י"ט

אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק מאי טעמא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב....

2. רמב"ם הל' כלאים פרק י' הלכה כ"ט

הרואה כלאים של תורה על חבירו אפילו היה מהלך בשוק קופץ לו וקורעו עליו מיד ואפילו היה רבו שלמדו חכמה שאין כבוד הבריות דוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה

3. רא"ש הל' כלאי בגדים סימן ו' (סוף מס' נדה)

ודאי המוצא כלאים בבגדו אין חכמה ואין תבונה לנגד השם וצריך לפושטו אפי' בשוק, אבל אם אדם רואה כלאים בבגדי חבירו והלובש כלאים אינו יודע אין לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו דמשום כבוד הבריות ישתוק ולא יפרישנו משוגג

4. שו"ת יביע אומר חלק ח - יו"ד סימן לב

נשאלתי אודות אשה שבהיותה צעירה פנויה חיתה חיי אישות עם בחור אחד ונתעברה ממנו, וכשהוכר עוברה הלכה אצל רופא אחד ועשה לה הפלה מלאכותית, ואח"כ עברה משם לעיר אחרת, וחזרה בתשובה שלימה בשמירת תורה ומצות, ונישאת לבחור ישיבה החרד לדבר ה', וחיו יחדיו באהבה ואחווה שלום וריעות, ונתעברה ממנו וילדה לו בן זכר. והנה הביע רצונו לקיים מצות פדיון הבן כהלכת גוברין יהודאין, כי לא ידע שקודם נישואיו עם אשתו, נתעברה כבר מאיש אחר והפילה כשהוכר עוברה, והאשה באה אל הרב המקומי וסיפרה לו כל מה שאירע לה קודם נישואיה לאברך, ושאל הרב האם חייב הוא להודיע לבעלה, כדי להצילו מעון ברכות לבטלה של פדיון הבן, למרות שאם יודיע לו כל הקורות לאשתו קודם נישואיו, יופר שלום הבית, ועלול הדבר קרוב לודאי שתפרוץ ביניהם מריבה וקטטה, שאולי יבאו גם לידי גירושין, או שמא י"ל גדול השלום שאפילו שם שמים שנכתב בקדושה נמחק מפני השלום, ולכן שב ואל תעשה עדיף.... סוף דבר הכל נשמע שאין להודיע לבעל ולא כלום ויקיים מצות הפדיון בברכות

5. תרומת הדשן סימן רפה

שאלה: כהן שוכב על מטתו ופשט כל בגדיו כדרך העולם, ופתאום קראו לו ואמרו אחד מת באהל צריך הוא לקפוץ ערום ממש ולרוץ חוץ לאהל כדי שלא ישהה בטומאה, או שרי משום כבוד הבריות לשהות באהל עד אשר ילבוש מקצת בגדים? תשובה: יראה דמשום כבוד הבריות לא נעשה שום איסור תורה, ושיהוי בטומאת אהל המת לכהן איסור דאורייתא.

אמנם אותם שקוראים לכהן לקום ולצאת יזהרו בתחילה שלא יגידו לו מיד שיש מת באהל, אלא יקראו לו בסתם לקום ולצאת אליהם וכשילבוש יגידו לו, ובדרך זה שרי משום כבוד הבריות. ואע"פ שמניחים אותו שוהה בטומאה הואיל והוא לא ידע ושוגג הוא שרי. וכן

בענין כבוד הבריות

כתב אשירי בהלכות כלאים אע"ג דהמוצא כלאים דאורייתא בלבוש חבירו פושטו ממנו אפילו בשוק דכבוה"ב לא דחי איסור דאורייתא, מ"מ היינו דווקא אם הלובש יודע שהוא כלאים ואינו חושש בעבירה, אבל אם הוא שוגג א"צ לפושטו משום כבוה"ב, והיינו ממש כנדר"ד

6. שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - או"ח סימן ל"ה

היודע באשת איש שזנתה תחת בעלה אם מחויב להודיע לבעלה להפרישו מאיסור במקום שיש פגם משפחה יקרה ומיוחסת בישראל ויש להם בנים חשובים אם שייך בזה גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה.

ובדין זה נחלקו הרמב"ם והרא"ש הרמב"ם גורס בדברי רב יהודה המוצא כלאים בשוק ואינו גורס בבגדו וקאי על המוצא על חבירו כלאים בשוק שמחוייב לפשוט מעל חבירו נמצא אף שלגבי המוצא מיחשב זה שב ואל תעשה מ"מ הואיל וגבי הלובש הוא קום עשה מחוייב זה לפשוט מעליו.

והרא"ש גורס המוצא כלאים בבגדו וקאי על המוצא עצמו לבוש בכלאים בשוק שמחוייב לפשוט מפני שהוא עובר בקום עשה שהולך לבוש כלאים. ולכן פסק הרא"ש בהלכות כלאים שאם מוצא על חבירו כלאים בשוק אם הלובש הוא שוגג לא מקרי לגביה קום עשה ולגבי המוצא שרואהו לבוש ושותק הוא שב ואל תעשה.

וא"כ נדון דידן הוא ממש דוגמא זו שהבעל שעובר בקום עשה ובוועל אשתו הטמאה הוא שוגג וזה היודע מזנותה מקרי שב וא"ת שנמנע מלהודיע. וא"כ לדברי הרא"ש רשאי לשתוק מפני כבוד המשפחה. ולדברי הרמב"ם חייב להודיעו ולמנעו מן האיסור.

ועדיין יש מקום אתי לומר שגם לדעת הרמב"ם יש לחוש על כבוד הבריות ולא להודיע . והא דפסק בלובש כלאים שפושט מעל חבירו אפי' 'בשוק כלאים בשוק שאני שכל הרואה יראה בעיניו שזה לבוש כלאים אף שהלובש שוגג מ"מ **הכל רואים שהוא לבוש כלאים ואין הכל יודעים שהוא שוגג ויש כאן חילול השם ולכן אין חולקין כבוד**

וכיון שבנדון דידן אין שום אדם יודע שהאשה זנתה ונאסרה לבעלה רק זה הנואף ואם הוא ישתוק אין אדם יודע ואין כאן חילול השם כלל וכיון שכן ישתוק מפני כבוד המשפחה **אומר אני דהא ליתא דעבירות העבירה מה שנעשה האיסור קורא רב יהודה חילול השם בין אם ירבו הרואים ובין לא..**

אבל בנדון דידן שע"י שתיקתו של זה נמצא זה בועל אשתו כל ימיו באיסור ודאי שאין כבוד הבריות דוחה האיסור כל הימים אפילו להרא"ש

(7) שו"ת יביע אומר הנ"ל - חלק ח - יו"ד סימן לב

אודות מגיה ס"ת אחד, שמצא טעות בס"ת, ואין בעיר סופר שיוכל לתקנו קודם השבת, האם מחוייב להודיע לציבור שלא יקראו בס"ת בשבת בברכות או שתיקתו יפה מדיבורו...

בענין כבוד הבריות

לד' הרמ' צריך להודיעו מיד, וה"נ צריך להודיעו, אבל להרא"ש כיון שהוא שוגג א"צ להודיעו עד שיגיע לביתו, משום כבה"ב, ה"נ א"צ להודיע לצבור

7. שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן קלז

ומ"מ לענ"ד מ"ע תמידית ולכל ימיו לא תדחה משום כבוד הבריות.

8. רמב"ם הל' תלמוד תורה פ"ה

ולהפריש מן האיסור אפילו בפני רבו מותר להורות. כיצד כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפילו בפני רבו ואע"פ שלא נתן לו רבו רשות. שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב.

9. משנת יעקב

והנה בברכות המוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק כ"מ שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב.. וצ"ל דהכו' לדבר איסור, אף שאין בזה מגדרי "חילול השם" שכ' הרמב"ם ביסוה"ת

10. דור רביעי – הרב משה שמואל גלזנר

ועוד תדע דבכל דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם, אפילו לא היה התורה אסרתן היה האדם העובר ואכלן יותר מתועב ממי שעובר על לאו מפורש בתורה, כי כל מה שנתקבל בעיני בני אדם לתועבה אפילו אינו מפורש בתורה לאיסור, העובר ע"ז גרע מן העובר על חוקי התורה, למשל התורה אמרה לא ילבש גבר שמלת אשה, אבל שלא נילך ערום בשוק לא איפרש בתורה שהוא אסור' אבל הוא נימוס וחוק קבוע אצל כל בעלי דעה, ואדם וחוה מיד אחר החטא הרגישו בעצמם פחיתות גדל לילך ערום, כחית השדה, יתבוששו ויתפרו עלי תאנה לעשות מהן חגורות לכסות בשר הערום

ועתה אשאלך מי שקץ משנתו ומושכב ערום במסתו, והבית ביער באש עד שמוכרח להמלט על נפשו ולרוץ החוצה ואין לפיו רק שמלת אשה לכסות ערומיו, מה יעשה מוטב לצאת ערום בקרית חוצות שאין בזה לאו מפורש מללבוש כסות אשה שיש בו לאו דלא ילבש. ועיין ביור"ד סי' שע"ב בכהן ערום באוהל המת. ועיין בפ"ת אות ס' בשם הנו"ב דעכ"פ ילבש הכתונת והמכנסיים. ובעיני פשוט הדבר דלצאת ערום עבירה יותר גדולה מל השהות באוהל המת, או לבישת שעטנז ובגד אשה, כי היא עבירה המוסכמת אצל כל בעלי דעה, והעובר עליה יצא מכלל אדם הנברא בצלם אלקים

ע"ד משל אחת, בשר אדם לדעת הרמבם אינו אלא איסור עשה, ולדעת הרשבא מותר לגמרי מה"ת, ועתה אמור נא בחולה שיב"ס ולפניו בשר בהמה נחורה או טרפה של חי"ט, ובשר אדם - איזה בשר יאכל הכי נאמר, דיאכל בשר אדם שאין בו איסור תורה אע"פ שמחוק הנימוס שמקובל מכלל האנושי, וכל האוכל או מאכיל בשר אדם מדח מלהיות נמנה

בענין כבוד הבריות

בין האישים, ולא יאכל בשר שהתורה אסרו בלאו, היעלה עה"ד שאנו עם הנבחר עם חכם ונבון, נעבור על חוק הנימוס כזה, כדי להנצל מאיסור תורה אתמהה.

11. שו"ת שואל ומשיב מהדורה קמא חלק א סימן מד

וז"ל מכתבו הגיעני ואשר פסק בדבר אשר תבע ר' אברהם יוסף מדפיס מלבוב את ר' יוסף צבי באלאבאן בדבר הדפסת הש"ע יו"ד עם הפמ"ג וחוות דעת ופתחי תשובה שמדפיס ר' יוסף צבי שלא יוכל ר' אברהם יוסף למחות..

ובא כעת לבאר טעמו והנה החל ע"ד הפ"ת שטען ר' אברהם יוסף שקנה הזכות מאת המחבר וע"ז השיב מעלתו שמה מכר ראשון לשני כל זכות שיבא לידו, וכאן המחבר עצמו אין לו כח זכות בזה מאחר שבהדפסה ראשונה שנת תקצ"ו לא נזכר שום איסור, ואם היה נזכר איסור ה' אפשר לדון שיש איסור עד כלות זמן שגבל, ואף לאחר שנמכר הספרים, אבל אם לא נזכר שום זמן אין מקום לאיסור כלל.... ואין לחלק בין מדפיס ספר שכבר נדפס בין הדפסת ספר חדש

והנה כל דבריו תמוהים דזה ודאי שספר חדש שמדפיס מחבר וזכה שדבריו מתקבלים ע"פ תבל פשיטא שיש לו זכות בזה לעולם והרי בלא"ה אם מדפיסים או מחדשים איזה מלאכה אינו רשאי אחר לעשות בלא רשותו. והרי נודע שר' אברהם יעקב מהרובשוב שעשה החשבון במאשין כל ימיו קבל שכרו מהקיר"ה בווארשא ולא יהא תורה שלימה שלנו כשיחה בטילה שלהם וזה דבר שהשכל מכחישו ומעשים בכל יום שהמדפיס חבור יש לו ולב"ב זכות...

7. ספר הידור פנים

וצ"ב מה הגדר דכבוד הבריות אלימא למידתי ואיסורים ועד כדי כך שצריך פסוק דאין חכמה ואין עצה לגלות דצריך לפשוט כלאים אפי' בשוק תינח מצב של פיקוח נפש ילפי' מוחי בהם דדוחה איסורים אבל כבוד הבריות שידחה מהיכי תיתי

8. אור יחזקאל

איתא בחז"ל על הפסוק וכי יהי באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו לא תלין את נבלתו על העץ כי קללת אלוקים תלוי, וברש"י זלזולו של מלך הוא שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו, משל לשני אחים תאומים שהם דומין זה לזה, אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הרואה אותו אימר המלך תלוי. ונורא לשון רש"י שהמזלזל באדם ה"ז מזלזל במלך וכאילו אומר המלך תלוי וזלזל בכבוד מלכו של עולם שהרי האדם נברא בצלם אלוקים וכל זה נאמר במת עאכו"כ המבזה אדם חי הרי הוא במבזה את המלך ומעתה כמה פשוט שחייב לכבד כל אדם הנברא בצלם ולפי"ז מבואר דאין הדברים אמורים רק במבזה את חבריו בפועל אלא כל שאינו מכבד את הבריות ה"ה כמבזה את המלך